

۲۰۲۶/۰۸/۱۸

عبدالقیوم میرزاده

۲۸ اسد؛ سالگرد استرداد استقلال افغانستان و میراث ماندگار شاه امان الله خان

۲۸ اسد در حافظه تاریخی مردم افغانستان تنها یک تاریخ درجنتری نیست؛ بلکه نمادی از آزادی خواهی، سربلندی ملی، ابهت، وقار، شکوه ملی و اراده یک ملت برای تعیین سرنوشت خویش است. در ۲۸ اسد ۱۲۹۸ خورشیدی، برابر با ۱۹ اگست ۱۹۱۹ میلادی، افغانستان پس از مبارزات، فداکاری های فراوان ملی و نقش برآزنده شخصیت بی بدیل تاریخ کشور ما شاه امان الله خان غازی توانست استقلال سیاسی، حق تعیین سرنوشت و حق تعیین سیاست خارجی خویش را از بریتانیای سیطره جوبا شمشیر بران بازپس گیرد. این روز در تاریخ معاصر افغانستان به عنوان روز استرداد استقلال کشور شناخته می شود.

استقلال افغانستان نتیجه مبارزات طولانی مردم افغانستان و جان فشانی های ملی اندیشان و آزادی خواهان بود که در برابر نفوذ و سلطه استعمار ایستادگی کردند و نام پُر افتخار خویش را در دل تاریخ کشور ثبت کردند. با این همه، نقش شاه امان الله خان در تبدیل آرمان استقلال به یک هدف روشن سیاسی و در به دست آوردن استقلال داخلی و خارجی کشور، جایگاهی خاص در تاریخ افغانستان دارد و به نماد بی بدیل ملی تبدیل گردیده است. او در آغاز سلطنت خویش، استقلال کامل افغانستان در سیاست خارجی را به عنوان یکی از مهم ترین اهداف دولت مطرح کرد و در سال ۱۹۱۹ بنابر تجاوزات پیهم انگلیس به حکم عدم پذیرش استقلال سیاسی، مردم و کشور ما وارد جنگ با بریتانیا شد؛ این جنگ در تاریخ بنام جنگ سوم افغان و انگلیس مسمی است، این جنگ در حقیقت اراده ملت ما بود که همه هستی اش را تا آخرین قطره خون نیز برای آزادی و سربلندی میهن شان مایه بگذارند.

در این جنگ افغانان با سلاح و مهمات نهایت ساده و ابتدایی اما با اراده سرشار از وطن دوستی و آزادی خواهی تحت زعامت سردار آزادی و عدالت شاه امان الله خان در برابر اردوی سرپا مجهز هیولای استعمار و بردگی قرن که میگفتند (آفتاب در قلمروش غروب نمیکند) با مهارت و شتارت شتافتند و دشمن را به پذیرش و تمکین به خواسته های برحق شان یعنی آزادی و استقلال واداشتند و سر انجام در نهم اگست سال ۱۹۱۹ انگلیس تحت معاهده استقلال افغانستان را برسمیت شناخت.

شاه امان الله خان برای نسل های امروز و فردای افغانستان نماد ملی یک دوره تاریخی است که در آن استقلال سیاسی با اندیشه دولت سازی، طرح و تصویب قوانین، اصلاحات و پیشرفت کشور پیوند خورد. اهمیت تاریخی او تنها در اعلام استقلال خلاصه نمی شود؛ بلکه در این نهفته است که

می‌خواست افغانستان پس از رهایی سیاسی، در عرصه‌های آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی نیز به سوی نوسازی حرکت کند.

در سال‌های پس از استقلال، شاه امان‌الله خان برنامه‌هایی وسیع برای گسترش آموزش، ایجاد نهادهای جدید و توسعه روابط خارجی افغانستان را رویدست گرفت و پیاده کرد. گزارش‌های تاریخی رسمی افغانستان از توجه او به آموزش نوین و فرستادن محصلان اعم از مرد و زن به خارج از کشور یاد کرده‌اند. همچنین در عرصه اقتصادی، در زمان این زعيم ملی اقداماتی برای ایجاد ساختارهای اقتصادی جدید و توسعه صنایع انجام شد و نخستین بانکوت‌های افغانی نیز در همان دوره به چاپ رسید. او برای اولین بار در تاریخ افغانستان شعار «شمشیر ها و تفنگها را کنار بگذارید و قلم را بردارید که یک ملت بیسواد و بی تعلیم هیچگاه آزاد بوده نمیتواند!» را رهنمای عمل اداره دولت و مردم ساخت.

از این منظر، امان‌الله خان را با اقدامات انسان دوستانه، ترقی خواهانه، دولت ساز، قانونمدار، عشق به میهن آزاد و سربلند و جد و جهدش در حصول استقلال سیاسی کشور می‌توان یکی از چهره‌های تابناک و بی بدیل تاریخ معاصر افغانستان دانست که استقلال را نه فقط به معنای رهایی از سلطه خارجی، بلکه به عنوان پیش‌شرطی برای ساختن یک کشور مستقل و توانمند می‌دید.

این شاه انسان دوست سیستم برده داری را لغو کرد و سیستم قضایی مدرن را جانشین سیستم بدوی محاکم صحرایی و (مجرم محکوم) گردانید. در دوران او بود که اولین قانون اساسی کشور ما ثبت تاریخ شد، در این دوران بود که اساسات یک دولت مدرن با ساختار هیئت یا شورای وزرا پایه گذاری گردید و ده ها مقررہ ها و نظامنامه های اجرائی به تصویب رسید. درب مکاتب بروی دختر و پسر این سرزمین باز گردید و زنان منحيث افرار کامل الحقوق جامعه شناخته شدند. در اثر مساعی او و گروه همکاران و همفکرانش کشور ما افغانستان عزیز در شاهراه ترقی و تمدن پا گذاشت.

از همین رو، ۲۸ اسد باید فراتر از یک مناسبت سیاسی یا حکومتی، به عنوان یک ارزش ملی یک نماد ملی نگریسته شود؛ ارزش و نمادی که می‌تواند متعلق به تمام مردم افغانستان، با هر قوم، زبان، منطقه و دیدگاه سیاسی باشد. استقلال هنگامی معنا و دوام واقعی پیدا می‌کند که به وحدت ملی، عزت انسانی، حاکمیت قانون، پیشرفت اقتصادی، دانش، آبادانی و زندگی شرافتمندانه مردم منجر شود.

گرامیداشت سالگرد استقلال، در حقیقت گرامیداشت آرمان آزادی است. در چنین روزی، پرچم افغانستان تنها یک نشانه ظاهری نیست؛ بلکه یادآور نسلی است که برای داشتن یک کشور آزاد، مستقل و ترقی پسند تلاش کرد. بزرگداشت از این روز می‌تواند فرصتی باشد برای بازخوانی تاریخ پر نشیب و فرار اما با شکوه آزادیخواهی، آموزش نسل جوان و انتقال این پیام که استقلال یک کشور تنها با به‌دست آوردن آن حفظ نمی‌شود؛ بلکه نیازمند آگاهی، وحدت، مسئولیت‌پذیری و تلاش مداوم نسل‌های بعدی است.

همچنین شایسته است از شاه امان‌الله خان به عنوان یکی از نمادهای برجسته ملی استقلال و دولت‌سازی افغانستان با نگاه تاریخی و ملی یاد شود. احترام به شخصیت‌های تاریخی و ملی به معنای شناخت نقش آنان در مقاطع سرنوشت‌ساز تاریخ است. امان‌الله خان، با همه فراز و نشیب‌های دوره سلطنتش، در حافظه تاریخی افغانستان با مسئله استقلال و تلاش برای نوسازی کشور پیوندی ناگسستنی یافته است.

۲۸ اسد یادآور روزی است که افغانستان جایگاه خود را به عنوان کشوری آزاد و مستقل در روابط بین‌المللی تثبیت کرد. این پیروزی حاصل فداکاری مردم افغانستان و مبارزه استقلال‌خواهانه‌ای بود که شاه امان‌الله خان در رأس دولت آن را به یک هدف سیاسی روشن تبدیل کرد. از این رو، نام امان‌الله خان و نام استقلال افغانستان در تاریخ معاصر کشور در کنار یکدیگر قرار گرفته و نماد ملی اند.

امروز، بزرگداشت ۲۸ اسد باید فرصتی برای تجلیل از شهیدان و مبارزان راه آزادی، احترام به شخصیت‌های تاریخی چون شاه امان‌الله خان و تجدید پیمان با ارزش‌های استقلال، عزت ملی و سربلندی افغانستان باشد.

استقلال، میراث یک نسل نیست؛ امانتی تاریخی است که هر نسل آن را از نسل پیشین تحویل می‌گیرد و باید با دانش، وحدت، آبادانی و احساس مسئولیت به نسل آینده بسپارد.

۲۸ اسد، روز سربلندی افغانستان و یادآور آرمان آزادی و استقلال ملت افغانستان گرامی باد. یاد شاه امان‌الله خان و همه جان‌باختگان راه استقلال و آزادی افغانستان جاودانه باد.

پاینده باد استقلال افغانستان